

VARHAISKASVATUKSEN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN ASIAKASMAKSUJEN MÄÄRÄYTYMISPERUSTEET 1.3.2023

Sisällys

1 SÄÄDÖKSET	1
2 ASIAKASMAKSUN MÄÄRITTÄMINEN	1
2.1 YLEISTÄ	1
2.2 MAKSUJEN MAKSUPROSENTIT JA TULORAJAT	2
3 MAKSUJEN PERUSTEENA OLEVAT TULOT JA NIIDEN SELVITTÄMINEN	2
3.2 TULOT, JOITA EI OTETA HUOMIOON	3
3.3 TULOISTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET	3
3.4 TULOJEN SELVITTÄMINEN	3
4 TUNTIPERUSTEINEN MAKSUJÄRJESTELMÄ	4
4.1 TILAPÄISEN HOIDON MAKSU	5
5 POISSAOLOT JA KOULUJEN LOMA-AIKOJEN VARHAISKASVATUS	5
5.1 LAKISÄÄTEISET HYVITYKSET LAPSEN POISSAOLON JOHDOSTA	5
5.2 KOULUJEN LOMA-AIKOJEN VARHAISKASVATUS JA MAKSUT	5
5.3 ENNALTA VARATTU PERUMATON HOITOPAIKKA (=SAKKOMAKSU)	6
5.4 VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN SIIRTYVÄN LAPSEN MAKSU 1.8.ALKAEN.....	6
6 MAKSUN LASKUTTAMINEN JA TARKISTAMINEN	6
6.1 YLEISTÄ	6
6.2 HOIDON ALKAMINEN JA PÄÄTTYMINEN KESKEN KALENTERIKUUKAUDEN	6
6.3 VARHAISKASVATUSPAIKAN IRTISANOMINEN	6
6.4 MAKSU PERUUTTAMATTA JÄTETYSTÄ VARHAISKASVATUSPAIKASTA.....	6
6.5 MAKSUN TARKISTAMINEN	7
6.6 MAKSUN HARKINNANVARAINEN ALENTAMINEN TAI POISTAMINEN	7
6.7 MAKSU JÄÄ MAKSAMATTA	7
7 KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA	8

1 Säädökset

Lasten päivähoitomaksuja koskevat säännökset on koottu lakiin (1503/2016) varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista. Laissa säädetään lasten varhaiskasvatuksesta perittävien maksujen määräytymisestä sekä varhaiskasvatuksen asiakasmaksun määrittämisen perusteena olevista tuloista. Korkolaissa 633/1982 säädetään asiakasmaksun viivästymisen johdosta perittävästä viivästyskorosta.

2 Asiakasmaksun määrittäminen

2.1 Yleistä

Asiakasmaksun perusteena on lapsikohtainen varhaiskasvatuspäätös. Maksu määrätään toimintavuodeksi kerrallaan kuukausimaksuna ja se on voimassa toistaiseksi. Maksua tarkistetaan toimintavuoden aikana, jos maksuperusteet muuttuvat.

Maksu määräytyy perheen veronalaisten (bruttotulojen) ja verosta vapaiden tulojen perusteella. Maksu määrätään pääsääntöisesti tulotositteiden perusteella todettavissa olevien kuukausitulojen mukaan. Lomaraha otetaan tulona huomioon. Tulojen vaihdellessa kuukausittain käytetään maksun perusteena useamman kuukauden tulojen keskiarvoa.

Kuukausimaksu on perheen koon mukaan määräytyvän maksuprosentin osoittama euromäärä vähimmäistulorajan ylittävästä kuukausitulosta, korkeintaan **295** euroa kuukaudessa. Määritelty kuukausimaksu laskutetaan täysimääräisenä, vaikka lapsi olisi vain yhden päivän läsnä kalenterikuukauden aikana.

Perheen ensimmäiseksi lapseksi katsotaan lain mukaan aina nuorin varhaiskasvatuspalvelun piirissä oleva lapsi. Perheen ensimmäisestä palvelun piirissä olevasta lapsesta peritään tulojen mukainen maksu. Toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 % eli enintään **118** euroa nuorimman lapsen kokoaikaisesta maksusta. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Jos kuukausimaksu on lasta kohden vähemmän kuin **28** euroa, maksua ei peritä.

Maksua alentavana tekijänä otetaan huomioon perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus. **Kun lapsi aloittaa esiopetuksen maksuperusteena käytetään 55 % kokoaikaisesta varhaiskasvatusmaksusta.**

Tilapäisestä varhaiskasvatuksesta kunta voi periä päättämänsä asiakasmaksun.

2.2 Maksujen maksuprosentit ja tulorajat

Perheen koko	Vähimmäis-bruttotulo €/kk	Maksu-prosentti	Bruttotuloraja, korkein maksu €/kk
2	3 874	10,70	6 626
3	4 998	10,70	7 750
4	5 675	10,70	8 427
5	6 353	10,70	9 105
6	7 028	10,70	9 780

Jos perheen koko on suurempi kuin kuusi, lisätään maksun määräämisen perusteena olevaa tulorajaa **262** eurolla kustakin seuraavasta perheen alaikäisestä lapsesta.

Perheellä tarkoitetaan ja perheen kokona otetaan huomioon yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä sekä molempien samassa taloudessa asuvia alaikäisiä lapsia. Kun lapsi täyttää 18 vuotta, tarkistetaan päivähoitomaksu seuraavan kuukauden alusta lukien.

Jos lapsen huoltajat asuvat eri osoitteissa, määrätään maksu sen perheen tulojen perusteella, jonka luona lapsella on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) mukainen asuinpaikka.

Jos lapselle järjestetään varhaiskasvatusta kahden kunnan alueella, määrätään maksu erikseen molemmissa kunnissa.

3 Maksujen perusteena olevat tulot ja niiden selvittäminen

3.1 Maksun perusteena olevat tulot

Muut kuin 3.1 kohdassa mainitut tulot otetaan huomioon. Tuloina huomioidaan siten muun muassa

- Veronalainen palkkatulo, sekä pää- että sivutoimesta, myös ulkomailla ansaittu
- Lomaraha
- Luontaisedut (ruoka, auto, puhelinetu ym.)
- Ylityölisät, vuorolisät
- Veronalaiset pääomatulot, korkotulot, optio- ja osinkotulot, vuokratulot (vastikkeella vähennettynä)
- Itsenäisestä ammatin- tai liikkeenharjoittamisesta saatu tulo
- Huoltajien ja hoidossa olevan lapsen eläkkeet, elinkorot
- Elatusavut, elatustuet (vain hoidossa olevan lapsen osalta)
- Sairauspäivä-, äitiys- ja vanhempainraha, isyysraha
- Työmarkkinatuki, peruspäiväraha, ansiosidonnainen päiväraha
- Osa-aikalisä, vuorotteluvapaakorvaus, osittainen hoitoraha, joustava hoitoraha
- Vakuutusyhtiöiden maksamat muut kuin sairaus- ja tutkimuskorvaukset
- Omaishoidontuki
- Verosta vapaat tulot, ansiotuloa korvaavat päivärahat ja muut tulot

- Yrittäjäraha, starttiraha ja muut vastaavat tuet, apurahat ja stipendit, joita ei ole myönnetty opintojen johdosta
- Laskennallinen metsätulo
- Maahanmuuttajien erityistuki
- Kotoutumistuki

3.2 Tulot, joita ei oteta huomioon

- Lapsilisä
- Lasten kotihoidon tuki
- Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus
- Asumistuki
- Vammaisetuudet (vammainen tuki, eläkettä saavan hoitotuki)
- Opintoraha, aikuiskoulutustuki, opintotuen asumislisä, aikuisopintoraha
- Toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus
- Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen ylläpitokorvaus
- Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukainen ylläpitokorvaus
- Perhehoidon kustannuskorvaukset
- Matkustussäännön mukainen päiväraha, kulukorvaus
- Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito- ja tutkimuskulut
- Sotilasavustus ja rintamalisä

3.3 Tuloista tehtävät vähennykset

- Suoritetut elatusapumaksut perheen ulkopuolisille lapsille, joista on toimitettava selvitys
- Rahana maksettu syytinki, josta on toimitettava tosite

3.4 Tulojen selvittäminen

- **Kaikista ilmoitetuista tuloista täytyy olla tosite.**
- **Jos vanhemmat eivät toimita tulotositteita maksun määrittämiseksi hoidon aloittamiskuukauden loppuun mennessä, määrätään korkein maksu, jota ei laskutuksen jälkeen oikaista takautuvasti.** Jos asiakas ei ole toimitannut riittävän luotettavia tietoja maksun määrittämistä varten on kunnalla tiedonsaanti oikeus.
- Jos hoito alkaa kesken kalenterikuukauden eikä huoltaja saa työnantajaltaan tulotositetta ennen aloittamiskuukauden päättymistä, voi huoltaja toimittaa tulotositteen hoidon aloittamista seuraavan kuukauden loppuun mennessä. Huoltajan on oma-aloitteisesti ilmoitettava viivästyksestä. Muussa tapauksessa määritetään korkein maksu.²⁾
- Jos on ilmoitettu vajaa kuukausiansio, lasketaan kuukausitulo seuraavasti:
 - työttömyyspäiväraha ja vuorotteluvapaakorvaus kerrotaan luvulla 21,5
 - sairauspäiväraha, äitiys- ja vanhempainpäiväraha kerrotaan luvulla 25
 - viikon palkka kerrotaan luvulla 52 ja jaetaan luvulla 12.
 - kahden viikon palkka kerrotaan luvulla 26 ja jaetaan luvulla 12.

- Täyttä työaikaa tekevän tuntipalkasta saa kuukausipalkan kertomalla tuntipalkka 163:lla, ellei palkkatositteesta ilmene pienempi työaika
- Jos kuukausittaiset tulot vaihtelevat, kuukausitulona otetaan ensisijaisesti huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen tulo (maksunmääräämistä edeltäneiden 12 kk:n tulo).
- Ansiotulojen selvittämiseen voidaan käyttää
 - palkkalaskelmaa tai palkkatodistusta
 - selvitystä ennakonpidätyksen ja ennakkokannon perusteista
 - viimeksi toimitetussa verotuksessa vahvistetut veronalaiset tulot, korotettuna niillä prosenttimäärillä, jotka verohallitus vuosittain antamissaan päätöksissä ennakoperinnän laskemisperusteissa määrää
 - toimitettuja tositteita tulorekisteriä täydentämään
- Yksityisrittäjien tulojen selvittämiseen voidaan käyttää:
 - tuloslaskelmaa, tasetta ja yhtiösopimusta
 - kirjanpitäjältä tai tilitoimistosta saatua todistusta palkasta
- Opiskelijan tulee toimittaa oppilaitoksen todistus läsnäolosta lukukausittain

4 Tuntiperusteinen maksujärjestelmä

Maksu määritellään ennalta varatun varhaiskasvatusajan (tuntien) perusteella kuukausimaksuna seuraavasti:

Varhaiskasvatusaikavälys ja maksun suuruus	Maksun suuruus enimmäismaksusta
0–84h/kk, asiakasmaksun suuruus täydestä maksusta on 55 %	162 e/kk
85–107h/kk, asiakasmaksun suuruus täydestä maksusta on 65 %	192 e/kk
108–130h/kk, asiakasmaksun suuruus täydestä maksusta on 80 %	236 e/kk
131–150h/kk, asiakasmaksun suuruus täydestä maksusta on 90 %	266 e/kk
yli 150h/kk, asiakasmaksun suuruus täydestä maksusta on 100 %	295 e/kk

Mikäli sovittu varhaiskasvatusaika ylittyy kahtena peräkkäisenä kuukautena, korotetaan laajuutta seuraavaan portaaseen.

Jos varhaiskasvatuksen tarve muuttuu **pysyvästi** kesken kuukauden, muutetaan välys seuraavan kuukauden alusta uutta laajuutta vastaavaksi. Pysyväksi katsotaan vähintään **kaksi** kuukautta kestävä muutos. Huoltajan lomautuksen takia välystä voidaan muuttaa jo yhden kuukauden ajaksi.

4.1 Tilapäisen hoidon maksu

Tilapäisen hoidon maksuna peritään yli 5 tunnin hoidosta 15 euroa/päivä ja enintään 5 tunnin hoidosta 10 euroa/päivä. Tilapäisen hoidon maksu peritään silloin kun lapsen sijoituksen kesto on enintään 10 päivää.

5 Poissaolot ja koulujen loma-aikojen varhaiskasvatus

5.1 Lakisääteiset hyvitykset lapsen poissaolon johdosta

- kun lapsi on sairauden johdosta poissa yli kymmenen toimintapäivää kalenterikuukauden aikana, peritään maksuna puolet kuukausimaksun määrästä
- kun lapsi on sairauden johdosta poissa kaikki kalenterikuukauden toimintapäivät, maksua tältä kuukaudelta ei peritä lainkaan
- kun lapsi on muun kuin sairauden johdosta poissa kaikki kalenterikuukauden toimintapäivät, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta
- maksua ei peritä niiltä päiviltä joina lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 7 § :ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksosta on ilmoitettava varhaiskasvatuspaikkaan kaksi viikkoa ennen sen alkamista.

5.2 Koulujen loma-aikojen varhaiskasvatus ja maksut

Kesä-heinäkuun ajalta tarjotaan varahoitoa Saimaanharjun päiväkotit Satulaivassa esiopetuksessa oleville varhaiskasvatusta tarvitseville lapsille.

Maksu peritään lapselle määritellyn asiakasmaksun perusteella.

Päiväkoti voidaan pitää suljettuna yhden päivän toimintavuodessa henkilöstön toimintavuoden suunnittelua varten. Varahoito järjestetään vain välttämättömän tarpeen mukaan, mikäli perhe ei muuten saa hoitoa järjestettyä. Maksu peritään normaalisti.

Heinäkuu on maksuton niille perheille, joiden lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksen edellisen vuoden elokuussa ja hoito on jatkunut keskeytymättömänä. Taipalsaarelle kesken toimintavuoden muuttavan perheen on ilmoitettava, mikäli lapsi on ollut kunnallisessa varhaiskasvatuksessa muussa kunnassa toimintavuoden aikana.

Kesä-elokuulta ei peritä maksua lapsen poissaolonajalta, jos lapsi on poissa yhdenjaksoisesti vähintään 2kk. Perheen tulee ilmoittaa poissaolosta kesäajan palvelutarvekyselyn yhteydessä.

- Jos poissaolo ajoittuu keskelle kalenterikuukautta ja kestää vähintään 2 kk yhtäjaksoisesti, perheen tulee irtisanoa hoitopaikka ko. ajaksi ja hakea paikkaa uudelleen
- Jos poissaolo ajoittuu täysiksi kalenterikuukausiksi ja kestää vähintään 2 kk yhtäjaksoisesti, perheen tulee ilmoittaa pitävänsä kaksi peräkkäistä maksutonta kuukautta

Jos lapsi on yhdenkin päivän hoidossa kalenterikuukaudessa, peritään maksu koko kuukaudelta.

5.3 Ennalta varattu perumaton hoitopaikka (=sakkomaksu)

- jos lapsi ei käytä hänelle kesäajalle ennalta varattua varhaiskasvatuspaikkaa, eikä varattua paikkaa peruta, perumatta jätetystä paikasta peritään puolet kuukausimaksusta
- vaikka heinäkuu olisi perheille maksuton, peritään ennalta varatusta perumatta jätetystä paikasta puolet kuukausimaksusta
- perumatta jätetystä paikasta peritään maksu myös perheeltä, jolle varhaiskasvatus on tulojen perusteella maksuton, tällöin maksu on 13,50 e/kk.

5.4 Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvän lapsen maksu 1.8.alkaen

Mikäli esiopetukseen siirtyvä lapsi tarvitsee varhaiskasvatusta elokuun alussa eikä lapsi ole ollut kahta kuukautta pois palveluista, peritään maksu lapsikohtaisen asiakasmaksupäätöksen mukaisesti.

Asiakasmaksu peritään, vaikka lapsi olisi lomalla.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen päättyy 31.7. sinä vuonna, kun hän aloittaa perusopetuksen.

6 Maksun laskuttaminen ja tarkistaminen

6.1 Yleistä

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksu on kiinteä kuukausimaksu, joka peritään enintään 11 kalenterikuukaudelta toimintavuodessa (1.8.–31.7) Heinäkuu on maksuton, jos hoitosuhde on jatkunut katkeamattomana edellisen vuoden elokuusta alkaen. Asiakasmaksu peritään jälkikäteen kerran kuukaudessa, eräpäivä on pääsääntöisesti seuraavan kuukauden viimeinen päivä. Lasku on mahdollista saada e-laskuna hyväksymällä se omassa verkkopankissa.

6.2 Hoidon alkaminen ja päättyminen kesken kalenterikuukauden

Kun lapsen varhaiskasvatus alkaa tai loppuu kesken kalenterikuukauden, peritään maksu palvelun keston mukaan. Maksu peritään varhaiskasvatuspäätöksessä vahvistetusta hoidon aloituspäivämäärästä lukien valitusta tuntivälyksestä lasketun keskimääräisen päivähinnan mukaan.

6.3 Varhaiskasvatuspaikan irtisanominen

Varhaiskasvatuspaikka sanotaan irti kirjallisesti. Maksu päättyy irtisanomispäivään. Lapsella ei saa olla yhtään läsnäolopäivää irtisanomispäivän jälkeen.

6.4 Maksu peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuspaikasta

Jos lapselle haettua ja myönnettyä varhaiskasvatuspaikkaa ei oteta vastaan, eikä paikkaa ole peruttu ennen päätöksen mukaista varhaiskasvatuksen alkamispäivämäärää, peritään puolet kuukausimaksusta.

Mikäli lapsi on etukäteen sovittuina hoitopäivinä sairaana tai poissa muun syyn vuoksi, hoitopäivät eivät siirry myöhemmin pidettäviksi.

6.5 Maksun tarkistaminen

- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksu tarkistetaan toimintavuosittain tai lapsen varhaiskasvatuksen laajuuden (tuntivälitys) muuttuessa.
- Maksu tarkistetaan, mikäli perheen maksukyky muuttuu olennaisesti, perheen koko muuttuu, voimassa olevat säädökset ja päätökset muuttuvat.
- Vanhemmat ilmoittavat muutoksista palvelusopimuksella. Maksuntarkistus suoritetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.
- Määräaikainen maksumuutos voidaan tehdä, kun perheen taloudellinen tilanne muuttuu väliaikaisesti, vähintään yhden kuukauden ajaksi (esim. työttömäksi jääminen, lomautus, vankilatuomio jne.)
- Jos maksun määräämistä koskeva päätös on perustunut lapsen vanhempien tai muiden huoltajien antamiin virheellisiin tietoihin, voidaan maksu oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta.

6.6 Maksun harkinnanvarainen alentaminen tai poistaminen

Asiakkaan tulee hakea kirjallisesti maksun poistoa tai sen voi tehdä asiakkaan suostumuksella toimeentulotukea myöntävä viranomaisen. Maksu poistetaan, jos perhe joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Hakemukseen tulee liittää toimeentulotuen normilaskelma.

Maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa perheen toimeentulon edellytyksiä, lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioiden. Maksualennuksen myöntää sivistysjohtaja erillisellä päätöksellä.

Jos varhaiskasvatus on määritelty kehitysvammaisen lapsen erityishuolto-ohjelmassa erityishuolloksi tai lastensuojelun asiakassuunnitelmassa lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi maksua ei peritä. Asiakkaan tulee toimittaa päätöskopio erityishuolto-ohjelmasta/ asiakassuunnitelmasta. Lastensuojelulainperusteella sijoitettujen lasten sijaisvanhemmilta ei peritä maksua.

6.7 Maksu jää maksamatta

Taipalsaaren kunnan saatavien perinnän hoitaa Intrum Oy. Mikäli maksua ei ole maksettu eräpäivään mennessä, Intrum Oy lähettää yhden huomautuslaskun ja perii muistutusmaksun. Maksusuunnitelmat tehdään Intrum Oy:n kanssa. Maksamattomat maksut ovat ulosottokelpoisia ilman eri tuomiota.

7 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Koululaisille tarjotaan iltapäivätoimintaa, jonka maksuperusteet eroavat varhaiskasvatuksen maksuista. Asiakasmaksun perusteena on lapsikohtainen palvelupäätös koululaisen iltapäivätoiminnasta. Asiakasmaksusta ei lähetetä erillistä maksupäätöstä perheelle. Maksu peritään huoltajilta jälkikäteen palvelupäätöksessä vahvistetusta aloituspäivämäärästä lukien perustuen varattuihin toimintapäiviin.

Iltapäivätoiminnanmaksut määräytyvät ennalta varattujen toimintapäivien mukaan seuraavasti:

osallistumispäiviä	1–10 pv /kk	maksu 80 €/kk
osallistumispäiviä	11–20 pv/kk	maksu 120 €/kk

Jos sairaudesta aiheutuva poissaolo kestää koko kalenterikuukauden, maksua ei peritä. Jos lapsi ei muusta syystä osallistu toimintaan koko kalenterikuukautena, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Koulujen loma-aikoina iltapäivätoimintaa ei tarjota. Niinä kuukausina, kun kunta tarjoaa aamu- ja iltapäivätoimintaa enintään 10 päivänä kuukaudessa, peritään vain puolet maksusta. Iltapäivätoiminnan ryhmä voi olla suljettu ohjaajien koulutuksen tai vastaavan syyn vuoksi yhden päivän lukukauden aikana ilman asiakkaalle annettavaa maksuhyvitystä.

Jos iltapäivätoimintaa tarjotaan kesäkuussa koulujen toiminta-aikana, peritään päiväkohtainen toimintamaksu 6 €/päivä.

Palveluntarpeen muutokset ja irtisanominen tehdään aina seuraavan kalenterikuukauden alusta, ei kesken kalenterikuukautta. Muutokset sekä irtisanominen ilmoitetaan varhaiskasvatuksen hallintoon.

Päivien määrän ylittyessä kahtena peräkkäisenä kuukautena muutetaan palvelun tarve 20 päivään kuukaudessa.

Maksuvapautusta tai maksun alentamista haetaan tarvittaessa sivistysjohtajalta. Hakemuksen liitteenä tulee olla ajantasainen selvitys perheen toimeentulosta tai sosiaalitoimen selvitys maksun alentamisen tai – vapautuksen syistä.

Erytishuoltolainpiiriin kuuluville lapsille tarjotaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Erytishuoltolainmukainen aamu- ja iltapäivätoiminta on maksutonta palvelua perheille, jos lapsesta on tehty erityishuolto-ohjelmapäätös Etelä-Karjalan hyvinvointialueen vammaispalveluiden kanssa. Päätöksessä palvelu määritellään maksuttomaksi.

Päätös erityishuolto-ohjelmasta tulee toimittaa varhaiskasvatuksen hallintoon ennen toiminnan alkamista.